

**WET van2023,
houdende nadere wijziging van de
Kiesregeling (S.B. 1987 no. 62,
geldende tekst S.B. 1996 no. 15, zoals
laatstelijk gewijzigd bij S.B. 2019 no. 55)**

ONTWERP

DE PRESIDENT VAN DE REPUBLIEK SURINAME,

In overweging genomen hebbende, dat, mede in het kader van de beslissing van het Constitutioneel Hof van de Republiek Suriname d.d. 5 augustus 2022, zaaknr. CH-02, het nodig is de Kiesregeling (S.B. 1987 no. 62, zoals laatstelijk gewijzigd bij S.B. 2019 no. 55) nader te wijzigen;

Heeft, de Staatsraad gehoord, na goedkeuring door De Nationale Assemblée, bekrachtigd de onderstaande wet:

ARTIKEL I

In de Kiesregeling (S.B. 1987 no. 62, zoals laatstelijk gewijzigd bij S.B. 2019 no. 55) worden de volgende wijzigingen aangebracht:

A. Na artikel 2 wordt een nieuw artikel 2a en 2b opgenomen, luidende als volgt:

De Onafhankelijke Verkiezingsautoriteit, samenstelling, taken en bevoegdheden

Artikel 2a

1. Er is een Onafhankelijke Verkiezingsautoriteit belast met de herwaardering, dan wel herijking van de zetelverdeling als bedoeld in artikel 9 lid 1, inhoudende dat de Onafhankelijke Verkiezingsautoriteit volgens de in deze wet opgenomen rekenkundige norm vaststelt of het aantal zetels per district in overeenstemming is met de bevolkingsontwikkeling per district wat betreft het bij het Centraal Bureau voor Burgerzaken geregistreerde aantal stemgerechtigden in het district.

2. De Onafhankelijke Verkiezingsautoriteit is samengesteld uit 5 (vijf) leden die op voordracht van de Nationale Assemblée door de President worden benoemd en ontslagen. Uit de leden wordt door de President de Voorzitter aangewezen.

3. De leden van de Onafhankelijke Verkiezingsautoriteit, worden benoemd door de President voor de duur van 11 (elf) jaren en kunnen terstond worden herbenoemd.

4. De leden van de Onafhankelijke Verkiezingsautoriteit zijn benoembaar, indien zij:

1. van onbesproken gedrag zijn
2. nimmer zijn veroordeeld wegens het begaan van een misdrijf
3. kennis en deskundigheid beschikken over een aantoonbaar academisch denkniveau
4. ingezetenen zijn die de Surinaamse nationaliteit bezitten

5. de leeftijd van 23 jaar hebben bereikt en niet uitgesloten zijn van het kiesrecht.

5. Een lid van de Onafhankelijke Verkiezingsautoriteit kan niet tegelijkertijd zijn Minister, lid van de Nationale Assemblée, lid van de Rechterlijke Macht, lid van de Staatsraad, lid van de gewapende machten, lid van de Rekenkamer, dan wel van het Constitutioneel Hof of kandidaat dan wel kandidaat plaatsvervanger bij enige verkiezing waarbij hij of zij actief de werkzaamheden als in deze wet bedoeld mee uitoefent.

6. De Voorzitter en de leden van de Onafhankelijke Verkiezingsautoriteit leggen in handen van de President de navolgende eed of belofte af: "Ik zweer (beloof) dat ik als Voorzitter (lid) van de Onafhankelijke Verkiezingsautoriteit bij de uitoefening van mijn taak de bepalingen van de Grondwet, de Kiesregeling en het Kiesbesluit nauwgezet in acht zal nemen en mij dienovereenkomstig zal gedragen. Zo waarlijk helpe mij God Almachtig (Dat belooft ik)!".

7. De leden van de Onafhankelijke Verkiezingsautoriteit worden op eigen verzoek door de President ontslagen. Zij kunnen voorts door de President worden geschorst en ontslagen wegens ongeschiktheid, onbekwaamheid dan wel wegens andere zwaarwegende in de persoon van de betrokkene gelegen redenen, veroordeling wegens een misdrijf of als zij in staat van faillissement verkeren. De voordracht voor schorsing of ontslag wordt niet gedaan dan nadat De Nationale Assemblée ter zake is gehoord.

8. Aan de Onafhankelijke Verkiezingsautoriteit wordt een secretaris, alsmede secretarie toegevoegd. De secretaris wordt door de President benoemd.

9. De Minister van Binnenlandse Zaken is verantwoordelijk voor het beheer van de begroting van de Onafhankelijke Verkiezingsautoriteit, met inachtneming van de Comptabiliteitswet 2019.

10. Nadere regels en voorschriften met betrekking tot de werkzaamheden van de Onafhankelijke Verkiezingsautoriteit worden vastgesteld bij Staatsbesluit.

Artikel 2b

1. De Minister belast met de zorg voor Binnenlandse Zaken verstrekt de Onafhankelijke Verkiezingsautoriteit op schriftelijk verzoek daartoe binnen de kortst mogelijke termijn de inlichtingen, alsmede toegang tot het Bevolkingsregister bij het Centraal Bureau voor Burgerzaken, het kiesregister en de kiezerslijsten, die de Onafhankelijke Verkiezingsautoriteit het voor de uitoefening van zijn taak, hem bij deze wet opgelegd, nodig acht.

2. De Onafhankelijke Verkiezingsautoriteit is bevoegd om de zetelverdeling vóór de verkiezing van De Nationale Assemblée te herijken, ter vaststelling dat de zetelverdeling in overeenstemming is met het aantal stemgerechtigden zoals geregistreerd in het Bevolkingsregister van het Centraal Bureau voor Burgerzaken. De rekenkundige norm op basis waarvan de herijking door de Onafhankelijke Verkiezingsautoriteit geschied, is:

a. er wordt vastgesteld of districten minder stemgerechtigden hebben dan de landelijke kiesdeler en indien zulks het geval is worden aan deze districten een zetel toebedeeld, zodat ingevolge artikel 61 Grondwet elk district tenminste 1 zetel verkrijgt. De overige zetels worden aan de districten toebedeeld op basis van het stelsel van evenredige vertegenwoordiging. Indien er na de toekenning van de volle zetels nog zetels over zijn,

zullen deze zetels worden toegekend aan de districten met de opeenvolgende hoogste breukwaarde.

3. Iedere 10 (tien) jaren wordt de herijking van de zetels, 12 (twaalf) maanden vóór de verkiezing en wel op de 25ste (vijfentwintigste) dag van de maand mei, door de Onafhankelijke Verkiezingsautoriteit afgerond en gepubliceerd in het Advertentieblad van de Republiek Suriname en op haar website.

B. Artikel 9 komt te luiden:

1. Voor de afvaardiging per district naar De Nationale Assemblée geldt de volgende zetelverdeling, op de grondslag van het bij het Centraal Bureau voor Burgerzaken (CBB) geregistreerde wettelijk aantal inwoners van het betreffende district:

1. Paramaribo	21 zetels
2. district Wanica	12 zetels
3. district Nickerie	3 zetels
4. district Commewijne	3 zetels
5. district Sipaliwini	3 zetels
6. district Brokopondo	1 zetels
7. district Marowijne	2 zetels
8. district Para	3 zetels
9. district Saramacca	2 zetels
10. district Coronie	1 zetel

2. De in lid 1 aangeduide zetelverdeling kan worden aangepast op basis van de wettelijke herijking zoals bepaald in artikel 2b van deze wet.

C. Artikel 24 komt te luiden:

1. Voor de verkiezing van de leden van De Nationale Assemblée, als bedoeld in artikel 9 lid 1, wordt Suriname verdeeld in kiesdistricten, waarvan de grenzen samenvallen *met de grenzen van geldende kiesdistricten*.

2. Voor de verkiezing van de leden van de Ressortraden worden de districten in ressorten verdeeld waarvan de grenzen bij afzonderlijke decreet worden vastgesteld

D. Artikel 38 lid 1 komt te luiden:

1. Door de politieke organisaties *die wensen deel te nemen* aan de verkiezingen, worden bij het Centraal Hoofdstembureau op de dag der kandidaatstelling voor de verkiezing van leden voor De Nationale Assemblée als bedoeld in artikel 9 vanaf 08.00 uur *tot 18.00* uur de lijsten van kandidaten *zowel digitaal als op schrift* ingeleverd. *Politieke organisaties machtigen schriftelijk een of twee hoofdbestuursleden om de kandidatenlijsten namens de politieke organisatie in te leveren.*

E. Artikel 53 lid 2 komt te luiden:

2. De verzamellijst wordt onverwijld algemeen bekend gemaakt door plaatsing in het Advertentieblad van de Republiek Suriname *en op de website van het Centraal Hoofdstembureau*. Afschrift van deze lijst wordt voor een ieder ter inzage gelegd op de Districts-Commissariaten in de districten.

ARTIKEL II

Slot- en overgangsbepalingen

1. Deze wet wordt in het Staatsblad van de Republiek Suriname afgekondigd.
2. Het onder A opgenomen artikel 2b inzake de herijking van de zetelverdeling door de Onafhankelijke Verkiezingsautoriteit treedt in werking met ingang van 1 januari 2027.
4. De Minister van Binnenlandse Zaken is belast met de uitvoering van deze wet.

Gegeven te Paramaribo, de 2023

CHANDRIKAPERSAD SANTOKHI

**WET van,
houdende nadere wijziging van de
Kiesregeling (S.B. 1987 no. 62,
geldende tekst S.B. 1996 no. 15, zoals
laatstelijk gewijzigd bij S.B. 2019 no. 55)**

MEMORIE VAN TOELICHTING

A. Algemeen deel

Deze wet tot wijziging van de Kiesregeling introduceert de Onafhankelijke Verkiezingsautoriteit, alsmede een wijziging van het kiesstelsel ten aanzien van de verkiezing van de leden van De Nationale Assemblée, ingevolge het (gewijzigde) artikel 61 van de Grondwet van de Republiek Suriname.

Een van de belangrijkste conclusies van de evaluaties van de verkiezingen voor De Nationale Assemblée in de afgelopen jaren, was dat het in de Grondwet en de Kiesregeling geregelde districtenstelsel voor de verkiezingen van De Nationale Assemblée en de in de Kiesregeling vastgelegde zetelverdeling per district, een aanzienlijke onevenredigheid opleverde tussen het door de politieke organisaties per district behaalde aantal DNA-zetels en het aantal inwoners per district.

Als gevolg hiervan kwam de representatie van het Surinaamse volk in het politieke democratisch proces op gespannen voet te staan met het bepaalde in artikel 52 van de Grondwet, een kernartikel waarop de politieke democratie in Suriname is gefundeerd. Volgens artikel 52 lid 2 van de Grondwet kenmerkt de politieke democratie zich door “participatie en representatie” van het Surinaamse volk.

Primair strekt deze wet tot het voldoen aan de beslissing van het Constitutioneel Hof van de Republiek Suriname d.d. 5 augustus 2022, zaaknr. CH-02, inzake toetsing ex artikel 144 Grondwet jo. artikel 12 lid 1 Wet Constitutioneel Hof van de artikelen 9 jo. 24 van de Kiesregeling op strijdigheid met de Grondwet, alsmede het Internationaal Verdrag inzake Burger en Politieke Rechten (IVBPR) en het Amerikaans Verdrag voor de Rechten van de Mens (AVRM).

Bij genoemd besluit heeft het Constitutioneel Hof de aan het Hof voorgelegde rechtsvraag of de artikelen 9 en 24 van de Kiesregeling strijdig zijn met de Grondwet en toepasselijke internationale verdragen bevestigend beantwoord, met als motivering dat onder meer deze bepalingen van de Kiesregeling, vanwege de in 1987 in de Kiesregeling aan een aantal districten toegekende electorale voordelen, thans resulteren in een ongelijk stemgewicht en ongeoorloofde positieve discriminatie. Het Constitutioneel Hof heeft op pagina 18 van haar besluit onder meer het volgende overwogen:

“Kiesstelsels dienen te beantwoorden aan de basisregels van het kiesrecht. Deze regels zijn onder meer het gelijke gewicht van een ieders stem, regelmatige verkiezingen, geheime en vrije verkiezingen, goede en transparante controles op het stemproces. Uitgangspunt van de jurisprudentie is dat het gelijkheidsbeginsel verlangt dat het kiesstelsel is gebaseerd op het one-person, one-vote beginsel...Het gelijkheidsbeginsel vertaalt zich ook in het kiesrecht als een beginsel waarbij elke burger niet alleen gelijk is bij het gebruik van dit recht (er is wel sprake van actief en passief kiesrecht) maar ook het gewicht van hun stem gelijk dient te zijn ten opzichte van elkaar in een kiesstelsel. Dat wil zeggen dat het recht van de ene burger om volksvertegenwoordigers te kiezen in een bepaald district even zwaar moet wegen ten opzichte van het recht van een andere burger die hetzelfde recht heeft in een ander district...”

Het constitutioneel Hof heeft op basis van de statistieken geconstateerd dat er significante afwijkingen zijn van het stemgewicht van de districten ten opzichte van elkaar, waardoor er sprake is van strijdigheid tussen artikel 9 jo. 24 Kiesregeling met artikel 8 jo. 55 Grondwet en relevante verdragen. Artikel 9 jo 24 Kiesregeling waren zodoende ongrondwettig. Het rechtsgevolg hiervan is dat deze bepalingen hun rechtskracht hebben verloren en derhalve dienen te worden gewijzigd.

Het uitgangspunt van de wijziging van artikel 9 in deze wet is om de zetelverdeling in overeenstemming te brengen met de Grondwet, met name artikel 8 jo 55 jo 61. De grondslag van deze wijziging houdt een actualisatie, dan wel correctie in van artikel 9. De in deze wet vastgelegde actualisering van de zetelaantallen per district en de daarbij gebruikte rekenmethode gaat uit van het gelijkheidsbeginsel als norm voor een verantwoorde evenredige vertegenwoordiging, zoals gespecificeerd in het besluit van het Constitutioneel Hof. Verwezen wordt naar de toelichting bij artikel 9.

Afgezien van de zetelverdeling die in deze wet is gewijzigd, zijn er ook andere leemten geconstateerd in het kiesstelsel en is daarom aangekondigd dat de Grondwet en de Kiesregeling integraal herzien zullen worden. Een dergelijke herziening gaat gepaard met een groot aantal ingrijpende wijzigingen van de Kiesregeling en de Grondwet, en dient een ruime voorbereidingstijd en een breed maatschappelijk draagvlak te hebben. Zo dient ingeval van invoering van een landelijke evenredige vertegenwoordiging onder meer de rol van Districts- en Ressortraden en de verkiezingsprocedures voor De Nationale Assemblée en de Districts- en Ressortraden grondig te worden geëvalueerd en herzien. Daarnaast dienen in het herzieningsproces onder andere de volgende zaken worden overwogen, namelijk:

1. Inventarisatie en evaluatie van de bevoegdheden van alle verkiezingsorganen.
2. Versterking van het Kiesbureau (OKB).
3. Versterking van het Centraal Hoofdstembureau.
4. Nadere toedeling van bevoegdheden aan de Onafhankelijke Verkiezingsautoriteit, waaronder:
 - a. De algehele organisatie van de verkiezingen.
 - b. De eindverantwoordelijkheid van het kiesregister en de kiezerslijsten.

De uitvoering van een integrale wijziging van het kiesstelsel eist, zoals gesteld relatief veel tijd. Echter is er een korte tijdsspanne tussen de inwerkingtreding van deze wet en verkiezing van 25 mei 2025. Hierdoor is het niet realiseerbaar om binnen deze korte tijd bovengenoemde ingrijpende wijzigingen door te voeren. Immers geniet de voortgang en waarborging van de

verkiezing van 2025 prioriteit. Om deze reden zijn in deze wet slechts de minimale noodzakelijke wijzigingen doorgevoerd. Deze wet kan daarom worden gekwalificeerd als een overgangsregeling, voor een bredere wijziging mede op basis van de aangekondigde wijziging van de Grondwet. Daarvan zal afhangen of en hoe de Kiesregeling, mogelijk vernoemd tot Kieswet, gewijzigd zal worden. Een integrale wijziging van de Grondwet zal nu spoedig ter hand worden genomen.

Gelet op het feit dat deze wet als een tussenoplossing kan worden gekwalificeerd, is alvast de Onafhankelijke Verkiezingsautoriteit geïntroduceerd, die vooralsnog alleen belast zal zijn met de herijking van de zetels. Een Onafhankelijke Verkiezingsautoriteit is al diverse malen bepleit bijvoorbeeld door de Commissie Wijdenbosch en de Organisatie van Amerikaanse Staten. De kern is dat de organisatie van de verkiezingen, nu een verantwoordelijkheid van Binnenlandse zaken, aan een onafhankelijke instantie wordt overgedragen. De taken van een dergelijke autoriteit behoeft verdere doordinking. Mede in relatie tot de verantwoordelijkheden van het Kiesbureau en Centraal Hoofdstembureau. Thans is volstaan met de introductie van regelmatige herijking van de zetelverdeling zoals bepleit door het Constitutioneel Hof. Bij een integrale wijziging van de Kiesregeling zal het takenpakket van de Onafhankelijke Verkiezingsautoriteit worden aangepast.

Tot slot is van de gelegenheid gebruik gemaakt om de artikelen 38 lid 1 en 53 lid 2 van de Kiesregeling redactioneel aan te passen in het kader van de modernisering van het democratisch verkiezingsproces.

B. Artikelsgewijs

Artikel 2a

Lid 1 Het Constitutioneel Hof heeft overwogen dat de wijziging van de bevolkingsomvang in de districten sinds 1987 heeft geleid tot significante onevenwichtigheid van het stemgewicht van de kiezer per district. Het is reëel dat over enkele jaren het aantal inwoners per district kan wijzigen, waardoor het wederom kan leiden tot een ongelijk stemgewicht van de kiezers. Zodoende kan de zetelverdeling alsdan in de toekomst mogelijk niet meer in overeenstemming zijn met het bij het Centraal Bureau voor Burgerzaken (CBB) geregistreerde aantal stemgerechtigden. De herijking geldt daarom als waarborg ter voorkoming dat er in de toekomst mogelijk wederom onevenwichtigheid qua stemgewicht ontstaat.

De herijking dient op een onafhankelijke, transparante, deskundige en technische wijze te geschieden. Ter waarborging van deze randvoorwaarden wordt in dit artikel de Onafhankelijke Verkiezingsautoriteit als nieuw orgaan geïntroduceerd. De herijking dient te geschieden op basis van een wettelijk rekenkundige norm en wordt voor de toelichting hiervan verwezen naar artikel 2b.

De Onafhankelijke Verkiezingsautoriteit is ingesteld met als uiteindelijk doel verruiming van haar bevoegdheden, zodat haar volledig takenpakket onder andere zal bestaan uit:

- De algehele organisatie van de verkiezingen.
- De eindverantwoordelijkheid voor het kiesregister en de kiezerslijsten.
- De herijking van de zetels.

Ten aanzien van de algehele organisatie van de verkiezingen, is thans de minister van Binnenlandse Zaken hiermee belast. Echter kan een belangenverstreming ontstaan wanneer

de regerende partij de verkiezing organiseert. Het is daarom noodzakelijk om de organisatie van de verkiezingen, af te scheiden van de regering. Ter minimalisering van conflicterende belangen, hebben de OAS, het Constitutioneel Hof, het Kiesbureau, verschillende politieke organisaties en overige instituten diverse malen bepleit dat het noodzakelijk is dat een Onafhankelijke Verkiezingsautoriteit belast wordt met de organisatie van de verkiezing.

De taken en bevoegdheden van de Onafhankelijke Verkiezingsautoriteit ten aanzien van de organisatie van de verkiezingen, zullen naadloos moeten aansluiten op die van de overige verkiezingsorganen. Hiervoor is het van belang een gedegen inventarisatie te maken van de huidige werking van de bestaande verkiezingsorganen, zodat op een adequate wijze de bevoegdheden kunnen worden toegekend. Echter is het vanwege de korte tijdsspanne tussen de inwerkingtreding van deze wet en de verkiezing van 2025, niet haalbaar om dergelijke exercitie te doen. Bij de integrale herziening van het kiesstelsel zal nadere uitvoering moeten worden gegeven aan het toebedelen van deze bevoegdheden aan de Onafhankelijke Verkiezingsautoriteit.

Ten aanzien van de het aanstellen van de Onafhankelijke Verkiezingsautoriteit als eindverantwoordelijke voor het kiesregister en de kiezerslijst, ligt de volgende overweging ten grondslag.

Het kiesregister en de kiezerslijsten zijn fundamenteel voor de organisatie van elke verkiezing. De praktijk heeft echter uitgewezen dat er ongeregdheden zich voordoen in de vaststelling van het kiesregister en de kiezerslijsten. Ter illustratie hiervan wordt verwezen naar het Proces-verbaal van de zitting van het Kiesbureau inzake het al dan niet bindend verklaren van de verkiezingen van 25 mei 2020, waarin het Kiesbureau het volgende heeft opgenomen.

De kiezerslijsten waren in de verkiezing van 2020 niet volledig, omdat een aantal personen, ten onrechte waren geplaatst of afgevoerd of geheel niet voorkwamen op de definitieve kiezerslijsten. Daarnaast was gebleken dat per 23 mei 2020 78.783 (21%) van de oproepingskaarten niet waren uitgereikt. Als gevolg hiervan was het aannemelijk dat er relatief grote onjuistheden waren op de definitieve kiezerslijsten, waardoor het percentage van de opkomst vertekend was. Voorts was gebleken dat circa 75% van de adressen in Paramaribo en Wanica er aantallen van 10 tot 150 personen onjuist waren geregistreerd. Zo kwamen bijvoorbeeld baby's, overleden etc. tevens voor op de definitieve kiezerslijsten.

Gelet op het belang van de juistheid van het kiesregister en de kiezerslijsten is het dan ook noodzakelijk dat de Onafhankelijke Verkiezingsautoriteit bij de herziening van de Kiesregeling wordt aangesteld als de eindverantwoordelijke voor het beheer en de vaststelling hiervan.

Lid 2 Aangezien de Onafhankelijke Verkiezingsautoriteit voorsnog alleen is belast met de herijking, kan worden volstaan met een samenstelling van 5 leden.

Lid 3 De benoemingstermijn van de leden van de Onafhankelijke Verkiezingsautoriteit valt niet direct samen met een regeertermijn, ter voorkoming dat benoemingen van de leden gepolitiseerd worden; de termijn van 11 jaren beoogt te waarborgen dat de samenstelling van de Onafhankelijke Verkiezingsautoriteit niet elke verkiezing hoeft te worden gewijzigd. De leden moeten tenminste twee achtereenvolgende verkiezingen leidinggeven aan het instituut. Hierdoor kan expertise worden opgebouwd en hoeven niet bij elke verkiezing opnieuw – en mogelijk relatief onervaren- leden benoemd te worden. Om vergelijkbare reden zal de

Onafhankelijke Verkiezingsautoriteit geleidelijk een vast eigen personeelsbestand kunnen opbouwen.

Lid 4-9 In deze bepalingen zijn de benoemings- en ontslaggronden opgenomen, alsmede de eed die de leden afleggen bij hun benoeming. Tevens is het secretariaat wettelijk geregeld, alsmede de verantwoordelijkheid voor het beheer en de begroting van de Onafhankelijke Verkiezingsautoriteit.

Voor een adequate herijking van de zetelverdeling en het vertrouwen daarin bij de samenleving is het essentieel dat de Onafhankelijke Verkiezingsautoriteit een deskundig onafhankelijk en technisch sterk instituut is. Hiervoor is de adequate bemensing en financiering ter waarborging van de continuïteit van de Onafhankelijke Verkiezingsautoriteit van groot belang.

Artikel 2b

Lid 1 De Onafhankelijke Verkiezingsautoriteit heeft zoals gesteld tot taak om periodiek iedere tien jaren de zetelverdeling van de districten te herijken. Dit betekent dat de Onafhankelijke Verkiezingsautoriteit zal vaststellen of de zetels nog in overeenstemming zijn met het aantal stemgerechtigden per district en wel op basis van het bij het Centraal Bureau voor Burgerzaken geregistreerde aantal stemgerechtigden per district.

Gezien de taak van de Onafhankelijke Verkiezingsautoriteit om de zetels te herijken, is toegang tot het Bevolkingsregister bij het Centraal Bureau van Burger Zaken, het kiesregister en de kiezerslijst, noodzakelijk en dient de minister van Binnenlandse Zaken, op verzoek van de Verkiezingsautoriteit, de toegang hiertoe te verschaffen.

Lid 2 De grondslag van de rekenmethode van de herijking is gestoeld op artikel 61 Grondwet en is derhalve:

- a. er wordt eerst vastgesteld of districten minder stemgerechtigden hebben dan de landelijke kiesdeler en indien zulks het geval is worden aan deze districten een zetel toebedeeld, zodat ingevolge artikel 61 Grondwet elk district tenminste 1 zetel verkrijgt. De overige zetels worden aan de districten toebedeeld op basis van het stelsel van evenredige vertegenwoordiging per district. Indien er na de toekenning van de volle zetels nog zetels over zijn, zullen deze zetels worden toegekend aan de districten met de opeenvolgende hoogste breukwaarde.

Voor wat betreft de verdeling van de restzetels is aansluiting gezocht in de reeds bestaande bepalingen van de Kiesregeling, met name artikel 124. Met het oogpunt op consistentie binnen de Kiesregeling is de gelijklopende berekening voor restzetelcalculatie bij de Districtsraad toegepast bij de herijking.

Lid 3 De Onafhankelijke Verkiezingsautoriteit dient de herijking uiterlijk 12 maanden vóór de verkiezingen op de 25ste (vijfentwintigste) dag van de maand mei, vast te stellen en te publiceren in het Advertentieblad van de Republiek Suriname en op haar website. Met ingang van de dag van de publicatie, is de herijking bindend. Er is voor een termijn van 12 maanden vóór de verkiezing gekozen, om zodoende ruim tevoren vast te stellen wat de zetelverdeling zal zijn. De herijking geschiedt om de 10 (tien) jaren, omdat het niet reëel is dat er bij elke verkiezing een zodanige wijziging zal zijn van de bevolkingsomvang. Vandaar dat het gewenst is om iedere 10 (tien) jaren tot herijking over te gaan.

Artikel 9

Lid 1. De in 1987 in verband met het districtenstelsel in artikel 9 van de Kiesregeling gefixeerde zetelaantallen voor de districten, zijn in artikel 9 gewijzigd door actualisatie van de zetels. Voor de calculatie is uitgegaan van de bij het Centraal Bureau voor Burgerzaken (CBB) geregistreerde wettelijk aantal stemgerechtigden van het betreffende district.

Het doel van de wijziging van artikel 9 is om de zetelverdeling in overeenstemming te brengen met de Grondwet, welk doel is gerealiseerd doordat de volgende grondwettelijke normen zijn toegepast, te weten:

- Het stelsel van evenredige vertegenwoordiging per district (artikel 61 Grondwet)
- Het gelijkheidsbeginsel (artikel 8 Grondwet)
- Het tot uitdrukking komen van de soevereine wil van het volk (artikel 55 Grondwet)

Blijkens de rekenkundige norm die ten grondslag ligt aan de wijziging van artikel 9 is er sprake van een mathematische evenredigheid van 91.3%. Dit resultaat vertoont dus geen volledige (100%) evenredigheid, maar behelst een afwijking van 8.7%. Met deze zeer minimale afwijkingsmarge wordt voldaan aan de Grondwet en wel op basis van het volgende.

Het oud artikel 9 had als uitkomst dat de samenstelling van De Nationale Assemblée in zeer onvoldoende mate een reflectie was van de wil van de kiezer. Dit probleem deed zich in het bijzonder voelen in de kiesdistricten Paramaribo en Wanica waar rond 67% van het electoraat woonachtig is. Alhoewel in deze districten de meerderheid van het electoraat woonachtig is, moesten deze districten het qua vertegenwoordiging doen met een minderheid in De Nationale Assemblée. Met andere woorden vertegenwoordigde de minderheid, de meerderheid en behoeft het geen betoog dat zulks ongrondwettig is in een democratie. Het is met name deze zeer ongelijke waardering tussen deze districten die heeft geleid tot het besluit van grondwettelijke onrechtmatigheid van artikel 9 en 24 Kiesregeling.

De wijziging van artikel 9 brengt met zich mee dat het aantal zetels van Paramaribo en Wanica wordt verhoogd van 24 naar 33 zetels, zijnde van 47% naar 64% van de DNA-zetels. Deze forse verhoging van het aantal zetels naar 64% is dan ook in evenwichtige verhouding met het percentage van het electoraat in deze twee districten, namelijk 67%. De fundamentele ongelijkheid en het gebrek aan evenredigheid van het oud artikel 9 wordt door de wijziging van deze bepaling dan ook in hoge mate geadresseerd en bovenal gecorrigeerd. De districten Paramaribo en Wanica waar zoals gezegd een meerderheid van het electoraat woont, verkrijgen een nagenoeg evenredige meerderheid van het aantal zetels. Weliswaar is het niet exact mathematisch, maar dat wordt van geen enkel kiesstelsel verlangd. Zulks geldt ook voor de overige districten die allen in redelijke mate de zetels verkrijgen die hen toekomen op basis van het stelsel van evenredige vertegenwoordiging. Het verschil is dermate klein dat het voldoet aan de grondwettelijke norm van evenredigheid. Zeker ook als rekening wordt gehouden met de wens van De Nationale Assemblée om te verzekeren dat elk district met tenminste 1 persoon in De Nationale Assemblée vertegenwoordigd moet zijn. Derhalve ook vertegenwoordigers uit relatief dunbevolkte districten. Uit een oogpunt van democratische representatie vertoont de wijziging van artikel 9 een rechtmatige evenwichtige balans tussen evenredige, gelijke en daarmee rechtvaardige representatie van de kiezer. Vooral vanwege het feit dat de afwijking in zijn geheel 8.7% is en het tevens valt beneden de hoogte van het door het Constitutioneel Hof voorgestelde aanvaardbare afwijkingsmarge van 10%.

Gelet op al het bovenstaande voldoet de zetelverdeling zoals neergelegd in artikel 9 dus aan de grondwettelijke eisen van artikel 8 jo 61 jo 55 Grondwet.

Lid 2 Vanwege het feit dat de toekomstige wijziging van het aantal inwoners per district, wederom kan leiden tot een onevenwichtigheid van de zetels, ten opzichte van het aantal inwoners, is het noodzakelijk dat de zetels periodiek worden herijkt. Gekozen is nu voor 1 maal per 10 (tien) jaren.

Artikel 24

Lid 1. Voor de verkiezing van de leden van De Nationale Assemblée als bedoeld in artikel 9 wordt uitgegaan van de huidige kiesdistricten, waarvan de grenzen samenvallen met de grenzen van de bij wet vastgestelde districtsgrenzen. De districtsgrenzen zijn geregeld bij decreet Districtenindeling 1983 (S.B.1983 no.24). Tevens moet rekening worden gehouden met de expliciete verwijzing in Art. 160 lid 2 van de Grondwet naar het decreet Districtenindeling 1983, waardoor het niet noodzakelijk is dat in artikel 24 eventueel zou worden opgenomen dat “de districtsgrenzen bij wet worden bepaald”. Lid 2. De verdeling van de districten in ressorten en de vaststelling van de grenzen daarvan zijn geregeld bij decreet van 16 oktober 1987, houdende verdeling van de districten in ressorten en vaststelling van de grenzen van deze ressorten (Decreet Ressorten - indeling) (S.B. 1987 no.67). Gelet op het feit dat door de wijziging van artikel 9 de zetelverdeling in overeenstemming is met de Grondwet, kunnen de huidige districtsgrenzen worden gehandhaafd.

Artikel 38 lid 1 en 53 lid 2

De lijsten van kandidaten worden tevens verplicht digitaal aangeleverd met toegang tot het daartoe opengestelde internetportaal van het Ministerie van Binnenlandse zaken – en vervolgens van de Onafhankelijke Verkiezingsautoriteit (OVA) na de wettelijke operationalisering van de OVA. Het bepaalde in de Wet Elektronisch Rechtsverkeer (S.B. 2017 no. 86) inzake elektronische informatie-uitwisseling met bestuursorganen geldt, voor zover van toepassing. Tevens moeten de lijsten op papier worden ingeleverd, d.w.z. een hard copy; een kopie of uitgeprint pdf-bestand van de digitaal aangeleverde lijst.

Paramaribo,

2023

CHANDRIKAPERSAD SANTOKHI